

การศึกษาหมวดคำและความหมาย ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย¹

เอกชิต สุขประสงค์^{2*} และวิภาส โพธิ์แพทย์³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์หมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัยจากเอกสารประเภทจารึก 37 หลัก และเก็บข้อมูลคำว่า “ใน” ที่ปรากฏเป็นคำเดียวในภาษาร้อยแก้วเท่านั้น

จากการวิเคราะห์หมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย พบว่า คำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัยมี 2 หมวดคำ ได้แก่ 1) หมวดคำบุพบท และ 2) หมวดคำเชื่อมนาม และมีความหมายเชิงไวยากรณ์ 9 ความหมาย ทั้ง 9 ความหมายนี้มีความหมายมโนทัศน์ร่วมกัน คือ “ความเป็นภายใน” ในบรรดาความหมายเหล่านี้ มี 1 ความหมายที่ปรากฏเหมือนกันทั้งในหมวดคำบุพบทและหมวดคำเชื่อมนาม คือ ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” ความหมายที่ปรากฏในหมวดคำบุพบท แต่ไม่ปรากฏในหมวดคำเชื่อมนาม 7 ความหมาย ได้แก่ ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา” ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม” ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสาร หรือข้อความ” ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล” ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน” ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึกนึกคิด” และความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ” ความหมาย ที่ปรากฏในหมวดคำเชื่อมนาม แต่ไม่ปรากฏในหมวดคำบุพบท 1 ความหมาย คือ ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ”

คำสำคัญ ภาษาไทยสมัยสุโขทัย คำบุพบท “ใน” ความหมายเชิงไวยากรณ์ คำหลายความหมาย

คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประเทศไทย

² 6080173722@student.chula.ac.th

³ pvipas@chula.ac.th

* ผู้รับผิดชอบหลัก

บทความวิจัย

รับบทความ: 17 สิงหาคม 2563

แก้ไขบทความ: 5 ตุลาคม 2563

ตอบรับ: 27 ตุลาคม 2563

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เรื่อง “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ “ใน” ในภาษาไทย” ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช รุ่นที่ 45 ครั้งที่ 1/2563 ประจำปีงบประมาณ 2563

A Study of Word Categories and Meanings of the Word /naj/ in the Sukhothai Period

Akachit Sukprasong^{2*}, Vipas Pothipath³

Abstract

The purpose of this article is to analyze the word categories and the grammatical meanings of the word /naj/ in the Sukhothai period. The data were collected from the 37 inscriptions in the Sukhothai period.

It is found that the word /naj/ in the Sukhothai period has two word categories, namely preposition and noun phrase connector and has nine grammatical meanings. All of the nine meanings share the underlying conceptual meaning; that is to say, 'INSIDENESS'. The only one meaning that can occur both in the preposition and noun phrase connector is "spatial relationship". However, there are seven meanings that occur in the preposition position only. These include the meanings referring to the following: "temporal relation", "social relation", "textual relation", "interpersonal relation", "quantitative relation", "cognitive relation", and "topical relation". In addition, there is one meaning that occurs in the noun phrase connector position only, namely the meaning referring to "possessive relation"

Faculty of Arts
Chulalongkorn University
Thailand

² 6080173722@student.chula.ac.th

³ pvipas@chula.ac.th

* Correspondence

Research Article

Received: 17 August 2020

Revised: 5 October 2020

Accepted: 27 October 2020

Keywords: Thai language of Sukhothai period, the preposition /naj/, grammatical meaning, polyseme

1. บทนำ

คำว่า “ใน” เป็นคำคำหนึ่งในภาษาไทยที่ปรากฏการใช้ที่หลากหลายตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดังตัวอย่างประโยค

- (1) จารึก อันถึ้ง¹ มีในถ้ำรัตนธำ
(กรมศิลปากร, 2548, น. 48)

- (2) ในศักราชขึ้นตัวหนึ่ง ระกาสัมฤทธิ์ศกนั้น พระมหาเถรเจ้า
และนายอินทศรัคคิมาคิดควรชวนกันแต่งทานโดยฉลอง
มหาเจดีย์และพระวิหารและหอพระ
(กรมศิลปากร, 2548, น. 199)

- (3) เจ้าเมืองบ่อเอา จกอบ² ในไพร³ ลูทางเพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้า
ไปขาย
(กรมศิลปากร, 2548, น. 40)

จากประโยค (1) และ (2) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏในตำแหน่งของคำบุพบท กล่าวคือ ปรากฏระหว่างกริยาวลี “มี” กับนามวลี “ถ้ำรัตนธำ” ดังประโยค (1) หรือปรากฏหน้านามวลี “ศักราชขึ้นตัวหนึ่ง ระกาสัมฤทธิ์ศกนั้น” ในตำแหน่งต้นประโยค ดังประโยค (2) คำบุพบท “ใน” จึงมีบริบททางวากยสัมพันธ์ คือ **นามวลี+กริยาวลี+**

¹ อันถึ้ง หมายถึง อันหนึ่ง (กรมศิลปากร, 2548, น. 596)

² จกอบ เป็นภาษาเขมร หมายถึง ภาษีในการใช้ทาง คำว่า “จังกอบ” ซึ่งหมายถึงภาษีม่านด่าน มีใช้ในหนังสือหลายเล่มที่แต่งขึ้นในสมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมัยรัชกาลที่ 6 เรียกภาษีม่านด่านที่ชาวทะเลบางส่วนที่อำเภอชะอำ และอำเภอหัวหินว่า “ภาษีม่านด่าน” (กรมศิลปากร, 2548, น. 572)

³ ในไพร “ใน” ในภาษาเขมรตรงกับภาษาไทยว่า “แห่ง” หรือ “ของ” ปัจจุบันนี้ คำ “ใน” ใช้แสดงหมายความว่า “ของ” ก็ยังมี เช่น พระมหาลีในรัชกาลที่... (กรมศิลปากร, 2548, น. 579)

ใน+นามวลี หรือ ใน+นามวลี+ประโยค ส่วนประโยค (3) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏในตำแหน่งของคำเชื่อมนาม⁴ กล่าวคือ ปรากฏระหว่างนามวลี “จกอบ” กับนามวลี “ไพร่” คำเชื่อมนาม “ใน” จึงมีบริบททางวากยสัมพันธ์ คือ **นามวลี+ใน+นามวลี**

การที่คำว่า “ใน” ปรากฏนำหน้านามวลีต่าง ๆ เช่น นำหน้านามวลีบอกสถานที่ “ถ้ำรัตนธาร” นำหน้านามวลีบอกเวลา “ศักราชขึ้นตัวหนึ่ง ระกาสัมฤทธิศกนั้น” คำว่า “ใน” จึงมีความหมายเชิงไวยากรณ์หลากหลายแปรไปตามความหมายของนามวลีที่ปรากฏข้างหลังคำว่า “ใน” หรือความหมายของกริยาวลี ที่ปรากฏข้างหน้าคำว่า “ใน” เช่น ในประโยค (1) ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” คำว่า “ใน” อยู่ระหว่างกริยาวลีแสดงสภาพ “มี” กับนามวลีบอกสถานที่ “ถ้ำรัตนธาร” และในประโยค (2) ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา” คำว่า “ใน” อยู่หน้านามวลีบอกเวลา “ศักราชขึ้นตัวหนึ่ง ระกาสัมฤทธิศกนั้น”

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับหน่วยทางไวยากรณ์ที่มีความหมายเกี่ยวกับพื้นที่หรือสถานที่ เช่นเดียวกับคำว่า “ใน” พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหน่วยทางไวยากรณ์ในสมัยสุโขทัยหรือสมัยอื่น ๆ เช่น นพรัฐ เสน่ห์ (2556) ศึกษาพัฒนาการของคำว่า “ด้วย” ในภาษาไทยตามกรอบทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ฝัฒมาศ ประมวล (2563) ศึกษาเครือข่ายความหมาย “นอก” ในภาษาไทย นอกจากนี้ นันทกา พหลยุทธ (2526) ยังได้กล่าวถึงคำบุพบท “ใน” ซึ่งสอดคล้องกับบทความนี้ด้วย

นันทกา พหลยุทธ (2526) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำบุพบทในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา กับสมัยปัจจุบัน คำว่า “ใน” เป็นคำบุพบทคำหนึ่งที่นันทกาได้ศึกษาเรื่องของความหมายสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา กับสมัยปัจจุบันทั้งในส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกันไว้ กล่าวคือ คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา กับสมัยปัจจุบันมีทั้งหมด 5 ความหมาย ได้แก่ 1) ใช้นำหน้านามบอกที่หมาย ดังประโยค “และหน้าอัน

⁴ คำเชื่อมนาม ในที่นี้หมายถึง คำที่ปรากฏระหว่างนามวลี 2 วลี

แต่สินอันเสียในผู้ร้าย อันซึ่งเอนั้นเท่าใดไซ้รู้ ท่านจักให้ใช้จูงสิ้นและอย่าอุเบกษา”
 2) ใช้นำนำนามบอกสถานที่ ดังประโยค “แล้วจึงมาถึงครึ่งทางรับสั่งให้นายช่าง
 ปลุกกุฎีวิหารระหว่างปามะม่วงอันมีในทิศประจิมเมืองสุโขทัย” 3) ใช้นำนำนาม
 บอกเวลา ดังประโยค “พระได้เป็นพระพุทธรูปนั้น ในวันพระ วันหนไทย วันเตาญี่”
 4) ใช้นำนำนามบอกเจ้าของ ดังประโยค “... รับสั่งว่า ขอเดิมใส่พระนามในสมเด็จพระ
 พระพุทธเจ้าหลวงด้วยเถิด” และ 5) ใช้นำนำนามบอกผู้เสริม ดังประโยค “... ดูเอา
 คนที่แข็งแรงเลยไปในทางทะเลนั้นออกไปให้มาก ๆ” นอกจากนี้ นันทกายังศึกษา
 คำบุพบท “ใน” เท่านั้น

จากการเก็บข้อมูลคำว่า “ใน” เบื้องต้น พบว่า คำว่า “ใน” ยังทำหน้าที่ในหมวด
 คำอื่นได้ด้วย คือ หมวดคำเชื่อมนาม ดังประโยค “ไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม”
 (กรมศิลปากร, 2548, น. 43) และความหมายต่าง ๆ ของคำว่า “ใน” ที่นันทกาก็ได้
 วิเคราะห์ไว้ว่ายังอาจวิเคราะห์ให้ละเอียดแยกย่อยได้อีกเพื่อให้เห็นความนัยของ
 คำว่า “ใน” ที่ละเอียดมากขึ้น เช่น ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม” ดัง
 ประโยค “เมื่อพระศรีสรรเพชญ์ เสด็จมาเป็นพระพุทธรูป มาอุทิศ ในกษัตริย์ตระกูล”
 (กรมศิลปากร, 2548, น. 139) นอกจากนี้ ความหมายต่าง ๆ จะเกิดในบริบททาง
 อรรถวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน เช่น ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบ
 ปิดล้อม” ดังประโยค “พออยู่หัวเจ้ารับไปจอดในวัดตระกวนนั้นก่อน” (กรมศิลปากร,
 2548, น. 197-198) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “รับไปจอด” กับ
 นามวลี “วัดตระกวน” มีบริบททางวากยสัมพันธ์ คือ นามวลี+กริยาวลี+ใน+นามวลี

⁵ บริบททางอรรถวากยสัมพันธ์ เป็นคำที่มาจากคำว่า “บริบททางอรรถศาสตร์” และคำว่า “บริบททาง
 วากยสัมพันธ์” ซึ่งบริบททางอรรถศาสตร์ในที่นี้หมายถึง คุณสมบัติทางความหมายขององค์ประกอบภายในวลี
 หรือประโยค ส่วนบริบททางวากยสัมพันธ์ หมายถึง โครงสร้างของวลี หรือประโยคว่ามีส่วนประกอบอะไรบ้างและ
 มีการจัดเรียงองค์ประกอบอย่างไร ดังนั้น บริบททางอรรถวากยสัมพันธ์ ในที่นี้จึงหมายถึง คุณสมบัติทางความหมาย
 ขององค์ประกอบภายในวลีหรือประโยค และโครงสร้างของวลีหรือประโยค

และมีปริบททางอรรถศาสตร์ กล่าวคือ นามวลี “พ่อเจ้าอยู่หัว” มีอรรถลักษณะ⁶ [+มนุษย์] กริยาวลี “รับไปจอด” มีอรรถลักษณะ [+กริยาวลี แสดงอาการ] และนามวลี “วัดตระกวน” มีอรรถลักษณะ [+พื้นที่แบบปิดล้อม]

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัยว่าคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัยมีหมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์อะไรบ้าง โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูล คำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัยจากเอกสารประเภทจารึก 37 หลัก แม้ว่าจารึกบางจารึกจะพบในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างสมัยสุโขทัยกับสมัยอยุธยา เช่น จารึกฐานพระอิศวรเมืองกำแพงเพชร จารึกแผ่นดินภูวัดมหาธาตุ แต่ผู้วิจัยจะจัดเป็นภาษาในสมัยสุโขทัยตามหนังสือ “ประชุมจารึกภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย” และเก็บข้อมูล คำว่า “ใน” ที่ปรากฏเป็นคำเดี่ยวในภาษาร้อยแก้วเท่านั้น

2. หมวดคำของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย

จากการวิเคราะห์หมวดคำของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย พบว่า คำว่า “ใน” มี 2 หมวดคำ ได้แก่ 1) หมวดคำนบุพบท และ 2) หมวดคำเชื่อมนาม ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการจำแนกหมวดคำทั้ง 2 หมวดนี้ออกจากกันเพื่อให้เห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน เรียกว่า เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างที่วิจิตรนัฏพันธุ์ นำมาประยุกต์ใช้สร้างกรอบทดสอบหมวดคำในภาษาไทย (วิจิตรนัฏพันธุ์, 2532)

⁶ อรรถลักษณะ (semantic feature) หมายถึง องค์ประกอบทางความหมายของคำ เป็นองค์ประกอบย่อยๆ ที่รวมกันเป็นความหมายของคำคำหนึ่ง การเขียนอรรถลักษณะจะอยู่ในเครื่องหมาย [] เช่น คำว่า “ผู้ชาย” ในภาษาไทยจะประกอบด้วยอรรถลักษณะ [มนุษย์] [ผู้ใหญ่] [เพศชาย] (เพียรศิริ วงศ์วิมานนท์, 2533, น. 287)

⁷ จารึกสุโขทัย ในที่นี้หมายถึง จารึกที่สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย จารึกที่ใช้อักษรไทยสุโขทัย จารึกที่ใช้อักษรขอมสุโขทัย รวมทั้งจารึกที่ใช้อักษร ซึ่งมีวิวัฒนาการ หรือได้รับอิทธิพลจากอักษรไทยหรือขอมแบบสุโขทัยด้วย (กรมศิลปากร, 2548, น. 1)

2.1 เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการจำแนกหมวดคำบุพบทของคำว่า “ใน”

วิจิตร ภาณุพงศ์ (2532, น. 75-76) กล่าวว่า คำบุพบทอาจจะปรากฏข้างหน้าคำนาม หรือระหว่างคำกริยากับคำนามก็ได้ อีกนัยหนึ่งอาจจะปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ 5 ตำแหน่ง คือ

นาม ช่วยหน้ากริยา กริยากรรม _____ นาม

จากนิยามหมวดคำบุพบท จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” เป็นคำคำหนึ่งที่สามารถปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบข้างต้น ตำแหน่งของคำนาม อาจแทนด้วยนามวลี⁸ และตำแหน่งของคำกริยาอาจแทนด้วยกริยาวลี⁹ ก็ได้ ผู้วิจัยจึงได้ปรับกรอบประโยคทดสอบจาก นาม ช่วยหน้ากริยา กริยากรรม _____ นาม เป็น นามวลี กริยาวลี _____ นามวลี ดังประโยค

- (4) มียอดอันหนึ่งพระมหาเถรศรีศรัทธาธำมณีเกิดใน
นครสรลงสองแคว

(กรมศิลปากร, 2548, น. 102)

จากประโยค (4) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” สามารถปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบ นามวลี กริยาวลี _____ นามวลี กล่าวคือ ปรากฏระหว่าง

⁸ นามวลี (noun phrase) ในที่นี้หมายถึง คำนามคำเดียว คำสรรพนามคำเดียว คำนามกับส่วนขยาย หรือคำสรรพนามกับส่วนขยาย ซึ่งทำหน้าที่เป็น “ส่วนของประโยค” ชนิดใดชนิดหนึ่งใน 4 ชนิดนี้ คือ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และหน่วยนามเดี่ยว (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2532, น. 79)

⁹ กริยาวลี (verb phrase) ในที่นี้หมายถึง คำกริยาคำเดียว หรือคำกริยากับส่วนขยาย ซึ่งทำหน้าที่เป็น “ส่วนของประโยค” ชนิดใดชนิดหนึ่งใน 3 ชนิดนี้ คือ หน่วยกรรม หน่วยสกรรม และหน่วยทวิกรรม (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2532, น. 80)

กริยาวลี “เกิด” กับนามวลี “นครหลวงสองแคว” ดังนั้น คำว่า “ใน” ในประโยคนี้นี้จึงจัดอยู่ในหมวดคำบุพบท

นอกจากนี้ จากข้อมูลคำว่า “ใน” ยังพบว่า คำว่า “ใน” สามารถปรากฏข้างหน้านามวลี ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มกรอบประโยคทดสอบ _____ นามวลี ประโยค ดังประโยค

(5) ในปี่มะเส็ง เดือน 5 จึงประดิษฐ์สถาปนาพุทธรูปมา

(กรมศิลปากร, 2548, น. 145)

จากประโยค (5) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” สามารถปรากฏข้างหน้านามวลี กล่าวคือปรากฏข้างหน้านามวลี “ปี่มะเส็ง เดือน 5” ตามด้วยประโยค “จึงประดิษฐ์สถาปนาพุทธรูปมา” ซึ่งประกอบด้วย ภาคประธาน คือ (พนมไสดำ) ในที่นี้ถูกกละไว้ และภาคแสดง คือ จึงประดิษฐ์สถาปนาพุทธรูปมา ดังนั้น คำว่า “ใน” ในประโยคนี้นี้จึงจัดอยู่ในหมวดคำบุพบท

2.2 เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการจำแนกหมวดคำเชื่อมนามของคำว่า “ใน”

วิจิตรน ภาณุพงศ์ (2532, น. 76) กล่าวว่า ในภาษาพูด หมวดคำเชื่อมนามมีอยู่ 4 คำ ได้แก่ “กะ” “กับ” “หรือ” “ของ” และในภาษาเขียนมีคำว่า “และ” อีกคำหนึ่ง หมวดคำเชื่อมนามมีลักษณะพิเศษ คือ จะปรากฏระหว่างคำนาม 2 คำ และจะไม่ลงเสียงหนัก

แม้ว่าวิจิตรน ภาณุพงศ์จะไม่ได้จัดคำว่า “ใน” อยู่ในหมวดคำเชื่อมนาม แต่จากข้อมูลคำว่า “ใน” พบว่า คำว่า “ใน” สามารถปรากฏระหว่างคำนาม 2 คำหรือนามวลี 2 วลี ผู้วิจัยจึงได้ปรับกรอบประโยคทดสอบจาก นาม _____ นาม เป็น นามวลี _____ นามวลี ดังประโยค

(6) สมบัติทั้งสามแห่ง อันหนึ่ง คือ¹⁰ สมบัติในแหล่งนิพพาน

(กรรมศิลปากร, 2548, น. 472)

จากประโยค (6) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” สามารถปรากฏระหว่างนามวลี 2 วลี กล่าวคือ ปรากฏระหว่างนามวลี “สมบัติ” กับนามวลี “แหล่งนิพพาน” ดังนั้น คำว่า “ใน” ในประโยคนี้จึงจัดอยู่ในหมวดคำเชื่อมนาม

3. ความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย

คำว่า “ใน” เป็นคำคำหนึ่งในภาษาไทยที่มีความหมายเชิงไวยากรณ์¹¹ จากการวิเคราะห์ความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย พบว่า คำว่า “ใน” มี 9 ความหมาย ได้แก่ 1) “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” 2) “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา” 3) “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม” 4) “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ” 5) “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสารหรือข้อความ” 6) “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล” 7) “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน” 8) “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึกนึกคิด” และ 9) “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ”

3.1 คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย

จากการวิเคราะห์คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย พบว่า คำบุพบท “ใน” มี 8 ความหมาย ดังต่อไปนี้

¹⁰ คือ หมายถึง คือ (กรรมศิลปากร, 2548, น. 572)

¹¹ ความหมายเชิงไวยากรณ์ (grammatical meaning) หมายถึง ความหมายที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ เป็นความหมายที่ไม่สามารถใช้สื่อสารได้เพียงลำพัง ต้องอาศัยคำหลักช่วย เช่น คำนาม คำกริยา เพื่อสื่อความหมาย

3.1.1 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” หมายความว่า นามวลีที่ 2¹² ต้องมีความหมายเป็นพื้นที่แบบปิดล้อม กริยาวลี¹³ ต้องเป็นคำกริยาแสดงอาการ¹⁴ หรือกริยาวลีแสดงอาการ และนามวลีที่ 1¹⁵ ต้องเป็นมนุษย์ หรือกริยาวลีต้องเป็นคำกริยาแสดงสภาพ¹⁶ หรือกริยาวลีแสดงสภาพ และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นมนุษย์ วัตถุสิ่งของ หรือสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 1.1)

จากการวิเคราะห์คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย 57 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” 34 ประโยค ดังประโยค

- (7) พระยาหล่อไทยราช ผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย เป็นหลาน
แก่พระยารามราช เมื่อได้เสวยราชย์ในเมืองศรีสัชนา
ลัยสุโขทัยได้ราชาภิเษก

(กรมศิลปากร, 2548, น. 59)

จากประโยค (7) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “เสวยราชย์” กับนามวลี “เมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย” นามวลี “เมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย” มีความสัมพันธ์

¹² นามวลีที่ 2 หมายถึง นามวลีที่ปรากฏข้างหลังคำว่า “ใน”

¹³ กริยาวลี หมายถึง กริยาวลีที่ปรากฏข้างหน้าคำว่า “ใน”

¹⁴ คำกริยาแสดงอาการ หมายถึง คำกริยาแสดงอาการอาจจะแสดงอาการที่เคลื่อนที่ หรืออาการที่อยู่กับที่ (นworรณ พันธ์เมธา, 2558, น. 9)

¹⁵ นามวลีที่ 1 ในหมวดคำบุพบท หมายถึง นามวลีที่ปรากฏข้างหน้ากริยาวลี และในหมวดคำเชื่อมนาม หมายถึง นามวลีที่ปรากฏข้างหน้า คำว่า “ใน”

¹⁶ คำกริยาแสดงสภาพ หมายถึง คำกริยาที่มีความหมายแสดงสภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นสภาพจิตใจ หรือสภาพร่างกาย (นworรณ พันธ์เมธา, 2558, น. 14)

กับกริยาวลี “เสวยราชย์” กล่าวคือ “เมืองศรีสัตตนาลัยสุโขทัย” เป็นสถานที่ทางกายภาพที่ “พระยาโลไทยราช” ได้กระทำการ “เสวยราชย์” อยู่ภายในและได้ราชาภิเษก

3.1.2 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา” หมายความว่า นามวลีที่ 2 ต้องมีความหมายเกี่ยวกับเวลา กริยาวลีต้องแสดงอาการ และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นมนุษย์หรือกริยาวลีต้องแสดงสภาพ และนามวลีที่ 1 ต้องมีลักษณะเป็นนามธรรม (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 1.2)

จากการวิเคราะห์คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย 57 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา” 9 ประโยค ดังประโยค

- (7) จึงนายศรีโยธา หัวปากแมงคาเข้าหู จักเอาราชการบมิได้
 จึงอ้าลาพระยาศรีไสย รัตนรงค์สงคราม โอบบวช¹⁷ ใน
 เดือน 3

(กรมศิลปากร, 2548, น. 346)

จากประโยค (8) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “โอบบวช” กับนามวลี “เดือน 3” นามวลี “เดือน 3” มีความสัมพันธ์กับกริยาวลี “โอบบวช” กล่าวคือ “เดือน 3” เป็นเดือน ที่ “นายศรีโยธา” กระทำการ “โอบบวช”

3.1.3 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม” หมายความว่า นามวลีที่ 2 ต้องมีความหมายเกี่ยวกับสังคม กริยาวลีต้องแสดงอาการ และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นมนุษย์ (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 1.3)

จากการวิเคราะห์คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย 57 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม” 1 ประโยค ดังประโยค

¹⁷ โอบบวช หมายถึง ออกบวช (กรมศิลปากร, 2548, น. 596)

- (9) เมื่อพระศรีสรรเพชญ์ เสด็จมาเป็นพระพุทธรูป ขอมมา
อุตบัตติ¹⁸ ในกษัตริย์ตระกูล

(กรมศิลปากร, 2548, น. 139)

จากประโยค (9) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “อุตบัตติ” กับนามวลี “กษัตริย์ตระกูล” นามวลี “กษัตริย์ตระกูล” มีความสัมพันธ์กับกริยาวลี “อุตบัตติ” กล่าวคือ “กษัตริย์ตระกูล” เป็นสถานะทางสังคมที่ “พระศรีสรรเพชญ์” เสด็จมาเป็นพระพุทธรูปแล้วกระทำกริยา “อุตบัตติ”

3.1.4 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสารหรือข้อความ”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสารหรือข้อความ” หมายความว่า นามวลีที่ 2 ต้องมีความหมายเกี่ยวกับเอกสารหรือข้อความ กริยาวลีต้องแสดงสภาพ และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นวัตถุสิ่งของ (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 1.4)

จากการวิเคราะห์คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย 57 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสารหรือข้อความ” 3 ประโยค ดังประโยค

- (10) ฝ่ายบูรพาเขมร จึงนายไกรเชียร และอำแดงศรีบัวทอง
ให้ทำพินัยกรรมนี้ไว้ แม่เทพและพ่อหันลูกให้เป็นข้า
อุโบสถ โดยกลปนา นายพันเทพและอำแดงน้อย แม่ศรี
บัวทองลูก โดยมีในจารึกสันด้านแตกอันให้สิ้นต่อเท่า
กรรมวาสนา

(กรมศิลปากร, 2548, น. 485-486)

¹⁸ อุตบัตติ หมายถึง อุบัติ (กรมศิลปากร, 2548, น. 596)

จากประโยค (10) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “มี” กับนามวลี “จารึกสันด้านแตก” นามวลี “จารึกสันด้านแตก” มีความสัมพันธ์กับกริยาวลี “มี” ซึ่งเป็นกริยาวลีแสดงสภาพ¹⁹ กล่าวคือ “จารึกสันด้านแตก” มีลักษณะเป็นเอกสารที่ “พินัยกรรม” แสดงสภาพการ “มี” ปรากฏอยู่

3.1.5 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล” หมายความว่า นามวลีที่ 2 ต้องมีความหมายเกี่ยวกับบุคคล กริยาวลีต้องแสดงอาการ และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นมนุษย์ (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 1.5)

จากการวิเคราะห์คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย 57 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล” 1 ประโยค ดังประโยค

- (11) คนผู้นั้นใส่ใจ แลเอาใจรกลายมันออกไม่ทูลแก่ เจ้าไท²⁰
มาบอกแก่ประดาคนหบดี ท่านไหมซิดัง (มันคน) ลัก รัง
ตนมันโดยชูในมัน

(กรมศิลปากร, 2548, น. 178)

จากประโยค (11) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “ชู” กับนามวลี “มัน” ในที่นี้อ้างถึงนามวลี “คนผู้นั้น” นามวลี “มัน” มีความสัมพันธ์กับกริยาวลี “ชู” กล่าวคือ “มัน” หรือคนผู้นั้นเป็นบุคคลที่ถูก “เจ้าไท” กระทำกริยา “ชู”

¹⁹ กริยาวลีแสดงสภาพ ในที่นี้หมายถึง กริยาวลีที่แสดงสภาพการมี กล่าวคือ พินัยกรรมแสดงสภาพการมีปรากฏอยู่ในจารึกสันด้านแตก

²⁰ เจ้าไท หมายถึง พระสงฆ์ เจ้านายผู้ใหญ่พระองค์ใดพระองค์หนึ่ง (กรมศิลปากร, 2548, น. 573)

3.1.6 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน” หมายความว่า นามวลีที่ 2 ต้องมีความหมายเกี่ยวกับจำนวน และต้องมีตัวเลขจำนวนหรืออักษรแทนจำนวน กำกับอยู่ กริยาวลีต้องแสดงสภาพ และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นมนุษย์ (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 1.6)

จากการวิเคราะห์คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย 57 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน” 3 ประโยค ดังประโยค

- (12) อันผู้ท้าวพระยาทั้งหลายอันเป็นมิตรสหาย อันมีใน
 สี่ทิศนี้ แต่งกระยาตงวาย ของฝากหมากปลามาไหว้ อัน
 ยดยัญญอภิเชกเป็นท้าวเป็นพระยา จึงขึ้นชื่อศรีสุริยวงศ์
 มหารัชมราชธิดา

(กรมศิลปากร, 2548, น. 59)

จากประโยค (12) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “มี” กับ นามวลี “สี่ทิศ” นามวลี “สี่ทิศ” มีความสัมพันธ์กับกริยาวลี “มี” ซึ่งเป็นกริยาวลีแสดงสภาพ²¹ กล่าวคือ “สี่ทิศ” เป็นจำนวนทิศที่ “ผู้ท้าวพระยาทั้งหลายอันเป็นมิตรสหาย” แสดงสภาพการ “มี” ปรากฏอยู่

²¹ กริยาวลีแสดงสภาพ ในที่นี้หมายถึง กริยาวลีที่แสดงสภาพการมี กล่าวคือ ผู้ท้าวพระยาทั้งหลายอันเป็นมิตรสหายแสดงสภาพการมี ปรากฏอยู่ในจำนวนสี่ทิศ

3.1.7 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึกนึกคิด”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึกนึกคิด” หมายความว่า นามวลีที่ 2 ต้องมีความหมายเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด หรือเป็นอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ กริยาวลีต้องเป็นคำกริยาแสดงการประสบ²² หรือกริยาวลีแสดงการประสบ และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นมนุษย์ (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 1.7)

จากการวิเคราะห์คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย 57 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึกนึกคิด” 2 ประโยค ดังประโยค

- (13) พ่อขุนรามคำแหง หา²³ ใครใจ²⁴ ในใจ แลใส่ลายสือไทย
นี้ ลายสือไทยนี้จึงมีเพื่อ²⁵ ขุนผู้นั้นใส่ไว้

(กรมศิลปากร, 2548, น. 50)

จากตัวอย่างประโยค (13) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “ใครใจ” กับนามวลี “ใจ” นามวลี “ใจ” มีความสัมพันธ์กับกริยาวลี “ใครใจ” กล่าวคือ “ใจ” เป็นอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของ “พ่อขุนรามคำแหง” ที่หากท่าน “ใครใจ” ว่าจะตั้งหรือประดิษฐ์ลายสือไทย จึงทำให้ลายสือไทยนี้มีขึ้นเพราะพ่อขุนรามคำแหงได้ตั้งหรือประดิษฐ์ไว้

²² คำกริยาแสดงการประสบ หมายถึง คำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการรู้ การรู้สึก หรือประสาทสัมผัส (นววรรณ พันธุเมธา, 2558, น. 16)

²³ หา คือ หาก หมายถึง เอง นั่นเอง แลละ คำ “หา” หรือ “หาก” นี้ คนโบราณใช้สำหรับเน้นข้อความ มีความหมายคล้ายกับคำ “นั่นเอง” (กรมศิลปากร, 2548, น. 594)

²⁴ ใครใจ หมายถึง คิด ภาษาอาหมว่า “ไซใจดู” คือ ใครใจดู ซึ่งแปลว่า คิดใครใจในใจ หมายถึง คิดในใจ (กรมศิลปากร, 2548, น. 594)

²⁵ เพื่อ หมายถึง เพราะ (กรมศิลปากร, 2548, น. 585)

3.1.8 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ” หมายความว่า นามวลีที่ 2 ต้องมีความหมายเกี่ยวกับเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ กริยาวลีต้องแสดงอาการ หรือต้องแสดงการประสบ และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นมนุษย์ (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 1.8)

จากการวิเคราะห์คำบุพบท “ใน” ในสมัยสุโขทัย 57 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ” 4 ประโยค ดังประโยค

(14) ตูข้าท่านทั้งหลายชวนชวายทำในศาสนา

(กรมศิลปากร, 2548, น. 201)

จากประโยค (14) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “ชวนชวายทำ” กับนามวลี “ศาสนา” นามวลี “ศาสนา” มีความสัมพันธ์กับกริยาวลี “ชวนชวายทำ” กล่าวคือ “ศาสนา” เป็นเรื่องที่ “ตูข้าท่านทั้งหลาย” กระทำกริยา “ชวนชวายทำ”

3.2 คำเชื่อมนาม “ใน” ในสมัยสุโขทัย

จากการวิเคราะห์คำเชื่อมนาม “ใน” ในสมัยสุโขทัย พบว่า คำเชื่อมนาม “ใน” มี 2 ความหมาย ดังต่อไปนี้

3.2.1 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” หมายความว่า นามวลีที่ 2 ต้องมีความหมายเกี่ยวกับพื้นที่แบบปิดล้อม และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นมนุษย์ หรือวัตถุสิ่งของ (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 2.1)

จากการวิเคราะห์คำเชื่อมนาม “ใน” ในสมัยสุโขทัย 6 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” 4 ประโยค ดังประโยค

- (15) ไพรในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม สร้างป่าหมากป่าพลูทั่วเมืองนี้
ทุกแห่ง

(กรมศิลปากร, 2548, น. 43)

จากประโยค (15) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างนามวลี “ไพร่” กับนามวลี “เมืองสุโขทัย” นามวลี “เมืองสุโขทัย” มีความสัมพันธ์กับนามวลี “ไพร่” กล่าวคือ “เมืองสุโขทัย” เป็นสถานที่ทางกายภาพที่มี “ไพร่” อาศัยอยู่ภายใน

3.2.2 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ”

ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ” หมายความว่า นามวลีที่ 2 เป็นเจ้าของนามวลีที่ 1 ซึ่งเจ้าของต้องเป็นมนุษย์เท่านั้น อีกทั้ง คำว่า “ใน” ต้องสามารถแทนที่ด้วยคำว่า “ของ” และนามวลีที่ 1 ต้องเป็นวัตถุสิ่งของ หรือสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (ดูตัวอย่างประโยคในตารางที่ 1 ข้อ 2.2)

จากการวิเคราะห์คำเชื่อมนาม “ใน” ในสมัยสุโขทัย 6 ประโยค พบความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ” 2 ประโยค ดังประโยค

- (16) กาลได้ฤกษ์ดี ให้ลงขุนแลบ้านางคำมีใจศรัทธาหนักหนา
ยอศาสนาในพระเป็นเจ้า

(กรมศิลปากร, 2548, น. 388)

จากประโยค (16) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างนามวลี “ศาสนา” กับนามวลี “พระเป็นเจ้า”²⁶ และคำว่า “ใน” สามารถแทนที่ด้วยคำว่า “ของ” เป็น “ศาสนาของพระเป็นเจ้า” นามวลี “พระเป็นเจ้า” มีความสัมพันธ์กับนามวลี “ศาสนา” กล่าวคือ “พระเป็นเจ้า” เป็นเจ้าของ “ศาสนา” ซึ่งมีลักษณะบอกความสัมพันธ์ทางความเป็น

²⁶ พระเป็นเจ้า หมายถึง คำเรียกพระพุทธโคดม (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2555, น. 35)

เจ้าของประเภทกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรม²⁷ (สรณ์ แอบเงิน, 2559) พระเป็นเจ้าเป็นผู้ครอบครองศาสนา หรือศาสนาซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่ถูกพระเป็นเจ้าของ

จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย พบว่า คำว่า “ใน” ในหมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ต่าง ๆ นั้น มีบริบททางอรรถวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน สามารถแสดงด้วยบริบททางอรรถวากยสัมพันธ์ ดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

²⁷ สรณ์ แอบเงิน (2559) ศึกษาหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักกับหน่วยพึ่งพาในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยที่มีตัวบ่งชี้ “ของ” สามารถแบ่งได้น้อย 7 แบบ เช่น กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภทย่อย เช่น กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรม เป็นความสัมพันธ์อีกประเภทหนึ่งที่ห่างไกลจากความเป็นต้นแบบ กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรมและสิ่งที่ถูกครอบครองนั้นมีความแปลกแยกไปจากตัวผู้ครอบครอง กล่าวคือ เมื่อสิ่งที่ถูกครอบครองมีความแปลกแยก ผู้ครอบครองที่เป็นมนุษย์จะสามารถควบคุม ดูแล จัดการหรือตัดความสัมพันธ์ไปจากสิ่ง ๆ นั้นได้ ดังประโยค “ชื่อเสียงของท่านจึงเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นนักร้องสตรีที่บันทึกแผ่นเสียงไว้มากท่านหนึ่งเท่านั้น”

ตารางที่ 1

ตารางแสดงปริบททางอรรถวากยสัมพันธ์ของหมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย

หมวดคำ ²⁸	ความหมาย ²⁹	ปริบททางอรรถวากยสัมพันธ์				ตัวอย่างประโยค
		นามวลีที่ 1	กริยาวลี	ใน	นามวลีที่ 2	
1. หมวดคำบุพบท	1.1 “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม”	[+มนุษย์] ³⁰	[+กริยาวลีแสดงอาการ]	ใน	[+พื้นที่แบบปิดล้อม] ³¹	(พระยาสิริไทยราช) ได้เสวยราชย์ในเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย (กรมศิลปากร, 2548, น. 59)
		[+มนุษย์]	[+กริยาวลีแสดงสภาพ]	ใน	[+พื้นที่แบบปิดล้อม]	ฝูงคนในเมืองหริภุญชัย (กรมศิลปากร, 2548, น. 132)
		[+วัตถุสิ่งของ] ³²	[+กริยาวลีแสดงสภาพ]	ใน	[+พื้นที่แบบปิดล้อม]	จารึกอันถึงมีในถ้ำรัตนธำ (กรมศิลปากร, 2548, น. 48)
		[+นามธรรม] ³³	[+กริยาวลีแสดงสภาพ]	ใน	[+พื้นที่แบบปิดล้อม]	อันตรายเป็นราชสีมาเรา (กรมศิลปากร, 2548, น. 165-166)
	1.2 “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา”	[+มนุษย์]	[+กริยาวลีแสดงอาการ]	ใน	[+เวลา] ³⁴	(นายศรีโยธา) โกวบวใน เดือน 3 (กรมศิลปากร, 2548, น. 346)
		[+นามธรรม]	[+กริยาวลีแสดงสภาพ]	ใน	[+เวลา]	ศาสนาพระพุทธจักสิ้นในวันดังกล่าวอันแล (กรมศิลปากร, 2548, น. 63)

²⁸ หมวดคำ ในที่นี้หมายถึง หมวดคำของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย

²⁹ ความหมาย ในที่นี้หมายถึง ความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย

³⁰ [+มนุษย์] หมายถึง นามวลีเป็นมนุษย์

³¹ [+พื้นที่แบบปิดล้อม] หมายถึง นามวลีมีความหมายเกี่ยวกับพื้นที่แบบปิดล้อม

³² [+วัตถุสิ่งของ] หมายถึง นามวลีเป็นวัตถุสิ่งของ

³³ [+นามธรรม] หมายถึง นามวลีมีลักษณะเป็นนามธรรม

³⁴ [+เวลา] หมายถึง นามวลีมีความหมายเกี่ยวกับเวลา

หมวดคำ ²⁸	ความหมาย ²⁹	บริบททางอรรถวากยสัมพันธ์				ตัวอย่างประโยค
		นามวลีที่ 1	กริยาวลี	ใน	นามวลีที่ 2	
1.3 “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม”	[+มนุษย์]		[+กริยาวลีแสดงอาการ]	ใน	[+สังคม] ³⁵	(พระศรีสรวรรพชญ์) ขอมมาอุตบัติ <u>ใน</u> กษัตริย์ตระกูล (กรมศิลปากร, 2548, น. 139)
1.4 “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสารหรือข้อความ”	[+วัตถุ สิ่งของ]		[+กริยาวลีแสดงสภาพ]	ใน	[+เอกสาร หรือ ข้อความ] ³⁶	(พินัยกรรม) <u>มีใน</u> จารึกสันดานแตก (กรมศิลปากร, 2548, น. 485-486)
1.5 “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล”	[+มนุษย์]		[+กริยาวลีแสดงอาการ]	ใน	[+บุคคล] ³⁷	(เจ้าโท) <u>ใน</u> มัน (กรมศิลปากร, 2548, น. 178)
1.6 “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน”	[+มนุษย์]		[+กริยาวลีแสดงสภาพ]	ใน	[+จำนวน] ³⁸	(ผู้ท้าวพระยาทั้งหลาย) <u>มีใน</u> สี่ทิศนี้ (กรมศิลปากร, 2548, น. 59)
1.7 “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึกนึกคิด”	[+มนุษย์]		[+กริยาวลีแสดง การประสบ]	ใน	[+ความรู้สึกนึกคิด] ³⁹	พ้อขุนรามคำแหง หาใครใจ <u>ใน</u> ใจ (กรมศิลปากร, 2548, น. 50)
1.8 “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือ หัวข้อ”	[+มนุษย์]		[+กริยาวลีแสดงอาการ]	ใน	[+เรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ] ⁴⁰	ดูข้าท่านทั้งหลาย ขวนขวายทำ <u>ใน</u> ศาสนานี้ (กรมศิลปากร, 2548, น. 201)

³⁵ [+สังคม] หมายถึง นามวลีมีความหมายเกี่ยวกับสังคม

³⁶ [+เอกสารหรือข้อความ] หมายถึง นามวลีมีความหมายเกี่ยวกับเอกสารหรือข้อความ

³⁷ [+บุคคล] หมายถึง นามวลีมีความหมายเกี่ยวกับบุคคล

³⁸ [+จำนวน] หมายถึง นามวลีมีความหมายเกี่ยวกับจำนวน และต้องมีตัวเลขจำนวนหรืออักษรแทนจำนวนกำกับอยู่

³⁹ [+ความรู้สึกนึกคิด] หมายถึง นามวลีมีความหมายเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด หรืออวัยะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์

⁴⁰ [+เรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ] หมายถึง นามวลีมีความหมายเกี่ยวกับเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ

หมวดคำ ²⁸	ความหมาย ²⁹	บริบททางอรรถวากยสัมพันธ์				ตัวอย่างประโยค
		นามวลีที่ 1	กริยาวลี	ใน	นามวลีที่ 2	
		[+มนุษย์]	[+กริยาวลี แสดง การประสบ]	ใน	[+เรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ]	ฝูงทวยมีศรัทธา <u>ใน</u> พระ พุทธศาสน (กรมศิลปากร, 2548, น. 43)
2. หมวดคำ เชื่อมนาม	2.1 “บอกความสัมพันธ์ ทางพื้นที่แบบปิดล้อม”	[+มนุษย์]	-	ใน	[+พื้นที่แบบ ปิดล้อม]	ไพร <u>ใน</u> เมืองสุโขทัยนี้ จึงชม (กรมศิลปากร, 2548, น. 43)
		[+วัตถุสิ่งของ]	-	ใน	[+พื้นที่แบบ ปิดล้อม]	อนึ่งเมื่อท่านาไชร์ ยอมข้าวกพืชข้าว <u>ใน</u> นา นั้นปลูกเอง (กรมศิลปากร, 2548, น. 274)
		[+วัตถุสิ่งของ]	-	ใน	[+มนุษย์]	เจ้าเมืองบ่อจากอบ <u>ใน</u> ไพร่รูทาง (กรมศิลปากร, 2548, น. 40)
	2.2 “บอกความสัมพันธ์ ทางความเป็นเจ้าของ”	[+นามธรรม]	-	ใน	[+มนุษย์]	ให้ลุงขุนแล บ่านางคำ มีใจศรัทธาหนักหนา ยอศาสนา <u>ใน</u> พระเป็นเจ้า (กรมศิลปากร, 2548, น. 388)

จากตารางที่ 1 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า หมวดคำและความหมายของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัยมีบริบททางอรรถวากยสัมพันธ์หลายลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือ หมวดคำบุพบทที่มีความหมายต่าง ๆ จะมีบริบททางวากยสัมพันธ์เหมือนกัน คือ นามวลีที่ 1 + กริยาวลี + ใน + นามวลีที่ 2 แต่มีบริบททางอรรถศาสตร์ต่างกัน กล่าวคือ นามวลีที่ 1 ส่วนใหญ่จะเป็นมนุษย์ จะปรากฏร่วมกับกริยาวลี แสดงอาการ กริยาวลี แสดงสภาพ หรือกริยาวลีแสดงการประสบ เนื่องจากมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่แสดงอาการ สภาพ หรือความรู้สึกต่าง ๆ ได้ และไม่สามารถปรากฏร่วมกับนามวลีที่ 2 ที่เป็นเอกสาร หรือข้อความ เนื่องจากมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีรูปร่างลักษณะใหญ่กว่าเอกสารหรือข้อความ จึงไม่สามารถบรรจุอยู่ในเอกสารหรือข้อความ

นามวลีที่ 1 ที่เป็นวัตถุสิ่งของ จะปรากฏเฉพาะกับกริยาวลีแสดงสภาพ เนื่องจากวัตถุสิ่งของแสดงสภาพได้ แต่ไม่สามารถปรากฏร่วมกับกริยาวลีแสดงอาการหรือกริยาวลีแสดงการประสบ เนื่องจากวัตถุสิ่งของเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต จึงไม่สามารถแสดงอาการหรือความรู้สึกต่าง ๆ และจะปรากฏร่วมกับนามวลีที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่แบบปิดล้อมหรือเอกสารหรือข้อความ เนื่องจากวัตถุสิ่งของเป็นสิ่งที่มีความเล็กกว่าพื้นที่แบบปิดล้อมหรือเอกสารหรือข้อความ จึงบรรจุอยู่ในพื้นที่แบบปิดล้อมหรือเอกสารหรือข้อความได้

นามวลีที่ 1 ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม จะปรากฏเฉพาะกับกริยาวลีแสดงสภาพ เนื่องจากสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรมแสดงสภาพได้ แต่ไม่สามารถปรากฏร่วมกับกริยาวลีแสดงอาการหรือกริยาวลีแสดงการประสบ เนื่องจากสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต จึงไม่สามารถแสดงอาการ หรือความรู้สึกต่าง ๆ และจะปรากฏร่วมกับนามวลีที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่แบบปิดล้อมหรือเวลา เนื่องจากสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตที่แสดงสภาพอยู่ภายในพื้นที่แบบปิดล้อมพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือเวลาใดเวลาหนึ่งได้

นอกจากนี้ หมวดคำบุพบท “ใน” ที่มีความหมายบางความหมาย เช่น หมวดคำบุพบท “ใน” ที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา” ยังสามารถปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ “ใน+นามวลี+ประโยค” ด้วย ดังประโยค “**ในปีชวด** เดือน 6 บวรณมี พุทธพาร พนมไสดำเอาใจตั้งสบรรธาหรรษาดิเรกอนเณกไมตรี” (กรมศิลปากร, 2548, น. 144) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏข้างหน้านามวลี “ปีชวด เดือน 6 บวรณมี พุทธพาร” ในตำแหน่งต้นประโยค และตามด้วยประโยค “พนมไสดำเอาใจตั้งสบรรธาหรรษาดิเรกอนเณกไมตรี”

ส่วนหมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมายต่าง ๆ จะมีบริบททางวากยสัมพันธ์เหมือนกัน คือ นามวลีที่ 1+ใน+นามวลีที่ 2 แต่มีบริบททางอรรถศาสตร์ต่างกัน กล่าวคือนามวลีที่ 1 ส่วนใหญ่จะเป็น วัตถุสิ่งของ จะปรากฏร่วมกับนามวลีที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่แบบปิดล้อม เนื่องจากวัตถุสิ่งของ มีความสัมพันธ์กับพื้นที่แบบปิดล้อม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีที่ 1 ที่เป็นวัตถุสิ่งของกับนามวลีที่ 2 ที่มีลักษณะเป็น

พื้นที่แบบปิดล้อม หรือจะปรากฏร่วมกับนามวลีที่ 2 ที่เป็นมนุษย์ในความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ” เนื่องจากวัตถุสิ่งของเป็นสิ่งที่ถูกครอบครองโดยมนุษย์ หรือมนุษย์เป็นผู้ครอบครองหรือเป็นเจ้าของวัตถุสิ่งของนั้นได้

นามวลีที่ 1 ที่เป็นมนุษย์ จะปรากฏร่วมกับนามวลีที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่แบบปิดล้อม เนื่องจากมนุษย์มีความสัมพันธ์กับพื้นที่แบบปิดล้อม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีที่ 1 ที่เป็นมนุษย์กับนามวลีที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่แบบปิดล้อม

นามวลีที่ 1 ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม จะปรากฏร่วมกับนามวลีที่ 2 ที่เป็นมนุษย์ในความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ” เนื่องจากสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่ถูกครอบครองโดยมนุษย์ หรือมนุษย์เป็นผู้ครอบครองหรือเป็นเจ้าของสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรมประเภทกรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแบบนามธรรมได้

จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย พบว่า คำว่า “ใน” ในหมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ต่าง ๆ นั้น มีปริมาณการปรากฏที่แตกต่างกัน สามารถแสดงด้วยปริมาณ การปรากฏและร้อยละความถี่ ดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2

ตารางแสดงปริมาณการปรากฏและร้อยละความถี่ของหมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย

หมวดคำของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย	หมวด คำบุพบท	ร้อยละ ความถี่	หมวด คำเชื่อม นาม	ร้อยละ ความถี่	รวม	รวม ร้อยละ
ความหมายเชิง ไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย						
1. “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม”	34	53.97	4	6.35	38	60.32
2. “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา”	9	14.29	0	0	9	14.29
3. “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม”	1	1.59	0	0	1	1.59
4. “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ”	0	0	2	3.17	2	3.17
5. “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสารหรือ ข้อความ”	3	4.76	0	0	3	4.76
6. “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล”	1	1.59	0	0	1	1.59
7. “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน”	3	4.76	0	0	3	4.76
8. “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึกนึกคิด”	2	3.17	0	0	2	3.17
9. “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ”	4	6.35	0	0	4	6.35
รวม	57	90.48	6	9.52	63	100

จากตารางที่ 2 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า หากพิจารณาเฉพาะหมวดคำของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย หมวดคำบุพบทมีปริมาณการปรากฏมากที่สุด 57 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 90.48 รองลงมา คือ หมวดคำเชื่อมนาม 6 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 9.52 แต่หากพิจารณาเฉพาะความหมายของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” มีปริมาณการปรากฏมากที่สุด 38 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 60.32 รองลงมา คือ ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา” 9 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 14.29 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ” 4 ประโยค คิดเป็น ร้อยละ 6.35 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสารหรือ

ข้อความ” และความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน” อย่างละ 3 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 4.76 ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ” และความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึกนึกคิด” อย่างละ 2 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 3.17 ตามลำดับ ส่วนความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม” และความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล” มีปริมาณการปรากฏน้อยที่สุด อย่างละ 1 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 1.59

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาทั้งหมดคำและความหมายของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัยร่วมกัน จะเห็นได้ว่า หมวดคำบุพบทที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” มีปริมาณการปรากฏมากที่สุด 34 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 53.97 รองลงมา คือ หมวดคำบุพบทที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา” 9 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 14.29 หมวดคำบุพบทที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ” และหมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” อย่างละ 4 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 6.35 หมวดคำบุพบทที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสารหรือข้อความ” และหมวดคำบุพบทที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน” อย่างละ 3 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 4.76 หมวดคำบุพบทที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึกนึกคิด” และหมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ” อย่างละ 2 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 3.17 ตามลำดับ ส่วนหมวดคำบุพบทที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม” และหมวดคำบุพบทที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล” มีปริมาณการปรากฏน้อยที่สุด อย่างละ 1 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 1.59 ทั้งนี้หมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเวลา” หมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม” หมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเอกสารหรือข้อความ” หมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางบุคคล” หมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางจำนวน” หมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความรู้สึก

นึกคิด” และหมวดคำเชื่อมนามที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ” ไม่ปรากฏในสมัยนี้ คิดเป็นร้อยละ 0 ส่วนความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ” ไม่สามารถปรากฏในหมวดคำบุพบท คิดเป็นร้อยละ 0

4. บทสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลสรุปข้างต้น จะเห็นได้ว่า หมวดคำบุพบทและหมวดคำเชื่อมนาม มีความหมายเหมือนกัน 1 ความหมาย คือ ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่ แบบปิดล้อม” ซึ่งมีปริมาณการปรากฏมากที่สุด 38 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 60.32 อาจกล่าวได้ว่า เมื่อเรานึกถึงคำว่า “ใน” เราจะนึกถึงพื้นที่แบบปิดล้อมเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นสิ่งที่มนุษย์พบเห็นในชีวิตประจำวัน และมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า ความหมายอื่น ๆ ความหมายนี้จึงเป็นความหมายพื้นฐานของคำว่า “ใน” และมีปริมาณการปรากฏมากที่สุด ส่วนความหมายที่ปรากฏในหมวดคำเชื่อมนาม แต่ไม่ปรากฏในหมวดคำบุพบท มี 1 ความหมาย คือ ความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางความเป็นเจ้าของ” คิดเป็นร้อยละ 0 เนื่องจากคำว่า “ใน” ที่มีความหมายนี้เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่ง 2 สิ่งหรือนามวลี 2 วลี กล่าวคือ ใครเป็นเจ้าของอะไร หรือผู้ครอบครองเป็นเจ้าของสิ่งที่ถูกครอบครอง ในทางตรงกันข้าม อาจกล่าวได้ว่า อะไรเป็นของใคร หรือสิ่งที่ถูกครอบครองเป็นของผู้ครอบครอง จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีการยวลิ ทำให้คำว่า “ใน” ที่มีความหมายนี้ปรากฏเฉพาะในหมวดคำเชื่อมนาม ไม่สามารถปรากฏในหมวดคำบุพบท ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกริยาลีกับนามวลี

นอกจากนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์หมวดคำและความหมายของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย ยังพบว่า 1) บริบทการปรากฏบางบริบทของคำว่า “ใน” เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยปัจจุบัน 2) คำบุพบท “ใน” สามารถปรากฏร่วมกับคำบุพบทอื่นกลายเป็นคำบุพบทซ้อน 3) คำเชื่อมนาม “ใน” ในประโยคบางประโยคมีโครงสร้าง

ทางวากยสัมพันธ์เหมือนกับคำบุพบท “ใน” และ 4) ความหมายของคำว่า “ใน” จะแปรไปตามคุณสมบัติของนามวลีที่ 2 และ/หรือกริยาวลี ผู้วิจัยจึงจำแนกประเด็นออกเป็น 4 ประเด็น ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 บริบทการปรากฏบางบริบทของคำว่า “ใน” ที่เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยปัจจุบัน กล่าวคือ คำว่า “ใน” ในบางบริบทปรากฏในสมัยสุโขทัย แต่ในสมัยปัจจุบันอาจจะปรากฏน้อยหรือไม่ปรากฏ ดังประโยค “ท่านใหม่ชิตัง (มันคน) ลัก รังตนมันโดยชู่ในมัน” (กรมศิลปากร, 2548, น. 178) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏระหว่างกริยาวลี “ชู่” กับนามวลี “มัน” ซึ่งคำกริยาบางคำในสมัยสุโขทัยจำเป็นต้องปรากฏร่วมกับคำบุพบท “ใน” แต่สมัยปัจจุบันจะพูดว่า “ชู่มัน” เนื่องจากในสมัยปัจจุบันคำกริยา “ชู่” ไม่จำเป็นต้องปรากฏร่วมกับคำบุพบท “ใน” และคำบุพบท “ใน” ไม่นิยมปรากฏร่วมกับคำสรรพนามหรือนามวลีที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคล ในทางตรงกันข้ามคำว่า “ใน” ในบางบริบทปรากฏในสมัยปัจจุบัน แต่ไม่ปรากฏในสมัยสุโขทัย เช่น นามวลีบอกการกระทำ ดังประโยค “ในการออกกำลังกาย ควรอบอุ่นร่างกายอย่างน้อย 5-10 นาที” จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ปรากฏข้างหน้านามวลีแสดงอาการหรืออาการนาม⁴¹ “การออกกำลังกาย” เพื่อบอกการกระทำของมนุษย์ ดังนั้น จากตัวอย่างบริบทการปรากฏของคำว่า “ใน” ข้างต้น ทำให้เห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำว่า “ใน” เมื่อเทียบกับการใช้คำนี้ในสมัยปัจจุบัน

ประเด็นที่ 2 การปรากฏของคำบุพบท “ใน” ร่วมกับคำบุพบทอื่นกลายเป็นคำบุพบทซ้อน กล่าวคือ คำบุพบท “ใน” ที่มีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบปิดล้อม” สามารถปรากฏร่วมกับคำบุพบทอื่นกลายเป็นคำบุพบทซ้อน ดังประโยค “ผิมีคนถามดังนี้ไสด แต่วันพระเจ้าเราได้เป็นพระพุทธร ในใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ มาถึง

⁴¹ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2544, น. 76) กล่าวว่า อาการนาม หมายถึง “คำนามที่เป็นชื่อแห่งกิจอาการหรือความปรากฏเป็นต่าง ๆ แห่งคน สัตว์ และสิ่งของซึ่งเนื่องมาจากคำกริยา หรือคำวิเศษณ์ เช่น การกิน การอยู่ ความตาย ความสวย ความงาม เป็นต้น เหล่านี้ เรียกว่า “อาการนาม” และคำอาการนามนี้โดยมากเป็นคำประสมที่มีคำว่า “การ” หรือ “ความ” นำหน้าเป็นพื้น”

วันสถาปนาพระศรีรัตนธาตุนี้ได้เท่าใด” (กรมศิลปากร, 2548, น. 60-61) จะเห็นได้ว่า คำบุพท “ใน” ที่มีความหมายนี้สามารถปรากฏร่วมกับคำบุพท “ได้” กลายเป็น คำบุพทซ้อน “ในได้” ดังที่นันทกา พหุลยธ (2526) ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ คำบุพทในสมัยสุโขทัย ออยุธยา กับปัจจุบัน พบว่า คำบุพท “ใน” ซึ่งใช้นำหน้านามบอกสถานที่ ปรากฏหน้าคำบุพท “ได้” เป็นคำบุพทซ้อน “ในได้” ซึ่งใช้นำหน้านามบอกสถานที่ เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังประโยค “ส่วนอันว่าแก้วแหวนเงินทองทั้งหลาย อันมีในแผ่นดินนี้ก็ดี แมว่าอยู่ในได้แผ่นดิน แลก็ลงไปได้ 10 โยชน์ก็ดี” นอกจากนี้ ชวนพิศ อริสรัตน์ (2518) ยังศึกษาการใช้คำและสำนวนในสมัยสุโขทัย พบว่า คำบุพท ในสมัยนั้นนอกจากจะใช้เป็นคำคำเดียวแล้ว ยังปรากฏเป็นคำบุพท 2 คำเรียงกัน จากประโยคข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีการใช้คำบุพท “ใน” และคำบุพท “ได้” เรียงกัน ซึ่งในภาษาปัจจุบันจะใช้คำบุพท “ได้” เพียงคำเดียว ดังนั้น จากตัวอย่างการปรากฏของคำบุพท “ใน” ร่วมกับคำบุพทอื่นกลายเป็นคำบุพทซ้อน ทำให้เห็นลักษณะ การเปลี่ยนแปลงของคำว่า “ใน” ด้วยเช่นกัน

ประเด็นที่ 3 โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของคำเชื่อมนาม “ใน” ที่เหมือนกันกับคำบุพท “ใน” กล่าวคือ คำเชื่อมนาม “ใน” ในประโยคบางประโยคมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เหมือนกับคำบุพท “ใน” ดังประโยค

- (17) พ่อขุนรามคำแหงกระทำโดยทานแก้วมหาเถร สังฆราช
ปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลวก⁴² กว่า ปุครู⁴³ ในเมืองนี้

(กรมศิลปากร, 2548, น. 45)

จากประโยค (17) จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ในประโยคนี้มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เหมือนกับคำบุพท “ใน” คือ นามวลีที่ 1+กริยาวลี (นาม)+ใน+นามวลี

⁴² หลวก หมายถึง หลักแหลม ฉลาดเฉลียว รู้หลัก (กรมศิลปากร, 2548, น. 594)

⁴³ ปุครู หมายถึง พระเถระ (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2555, น. 34)

ที่ 2 กล่าวคือ “มหาเถร สังฆราชปราชญ์” ทำหน้าที่เป็นนามวลีที่ 1 “เรียนจบปิฎกไตร หลวกกว่าปุครู” ทำหน้าที่เป็นกริยวลี ตามด้วยคำว่า “ใน” และ “เมืองนี้” ทำหน้าที่เป็นนามวลีที่ 2 แต่หากพิจารณาเรื่องความหมายของประโยคนี้อีกและอาศัยความรู้ภายนอกหรือบริบทแวดล้อม จะเห็นได้ว่า คำว่า “ใน” ทำหน้าที่ขยายเฉพาะนามวลี “ปุครู” ความหมายของประโยคนี้นี้จึงหมายถึง มหาเถร สังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร ซึ่งรอบรู้กว่าปุครูที่อยู่ในเมืองนี้ ไม่ได้ทำหน้าที่ขยายกริยวลี “กระทำโดยทาน” หรือ “เรียนจบปิฎกไตร” หรือ “หลวก” ดังนั้น คำว่า “ใน” ในประโยคนี้นี้จึงจัดอยู่ในหมวดคำเชื่อมนาม กล่าวคือ เชื่อมนามวลี “ปุครู” กับนามวลี “เมืองนี้”

ประเด็นที่ 4 ความหมายของคำว่า “ใน” จะแปรไปตามคุณสมบัติของนามวลีที่ 2 และ/หรือกริยวลี กล่าวคือ นามวลีที่ 2 ซึ่งมีอรรถลักษณะเหมือนกันทั้ง 2 ประโยค แต่เมื่อพิจารณาร่วมกับกริยวลีต่างชนิดกัน ความหมายส่วนใหญ่ของคำว่า “ใน” ก็ยังเหมือนเดิม ดังประโยค

(18) พระองค์ท่านเสด็จในกำแพงเพชรบุรีศรีวิมลราช

(กรมศิลปากร, 2548, น. 170)

(19) ปู่พระยาดุรงคเดี่ยวนั้นตรายมีในราชสีมาเรา

(กรมศิลปากร, 2548, น. 165-166)

จากประโยค (18) และ (19) จะเห็นได้ว่า นามวลี “กำแพงเพชรบุรีศรีวิมลราช” และ “ราชสีมาเรา” มีอรรถลักษณะ [+พื้นที่แบบปิดล้อม] เหมือนกัน แต่เมื่อพิจารณาร่วมกับกริยวลีต่างชนิดกัน คือ กริยวลีแสดงอาการ “เสด็จ” และกริยวลีแสดงสภาพ⁴⁴ “มี” ตามลำดับ คำว่า “ใน” ก็ยังคงมีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบ

⁴⁴ กริยวลีแสดงสภาพ ในที่นี้หมายถึง กริยวลีที่แสดงสภาพการมี

ปิดล้อม” ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ความหมายของคำว่า “โน” แปรไปตามคุณสมบัติของนามวลีที่ 2 เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีความหมายของคำว่า “โน” อาจแปรไปตามคุณสมบัติของกริยาวลีในประโยคนั้น ๆ ด้วย กล่าวคือ นามวลีที่ 2 ซึ่งมีอรรถลักษณะเหมือนกันทั้ง 2 ประโยค แต่เมื่อพิจารณาร่วมกับกริยาวลีต่างชนิดกัน ทำให้ความหมายของคำว่า “โน” เปลี่ยนแปลงไป ดังประโยค

- (20) อารยบุคคลทั้งหลายดังนี้ จง⁴⁵ อย่าให้มี รำคาญดาลเดือด⁴⁶
ในตระกูลพงศา คณาพนมสักอันแต่ ฯ

(กรมศิลปากร, 2548, น. 151)

จากประโยค (20) จะเห็นได้ว่า นามวลี “ตระกูลพงศา คณาพนม” มีอรรถลักษณะ [+สังคม] เมื่อพิจารณาร่วมกับกริยาวลีแสดงการประสบ “จงอย่าให้มีรำคาญดาลเดือด” ประโยคนี้จึงมีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางเรื่อง ประเด็น หรือหัวข้อ” นามวลี “ตระกูลพงศา คณาพนม” มีความสัมพันธ์กับกริยาวลี “จงอย่าให้มีรำคาญดาลเดือด” กล่าวคือ “ตระกูลพงศา คณาพนม” เป็นเรื่องที่อารยบุคคลทั้งหลาย “จงอย่าให้มีรำคาญดาลเดือด” แต่เมื่อพิจารณาร่วมกับกริยาวลีแสดงอาการ “อุตบัตติ” ดังประโยค “เมื่อพระศรีสรวรรพชญ์ เสด็จมาเป็นพระพุทธร ขอมมาอุตบัตติ ในกษัตริย์ตระกูล” (กรมศิลปากร, 2548, น. 139) ประโยคนี้จึงมีความหมาย “บอกความสัมพันธ์ทางสังคม” นามวลี “กษัตริย์ตระกูล” ซึ่งมีอรรถลักษณะ [+สังคม] มีความสัมพันธ์กับกริยาวลี “อุตบัตติ” กล่าวคือ “กษัตริย์ตระกูล” เป็นสถานะทางสังคมที่ “พระศรีสรวรรพชญ์” เสด็จ

⁴⁵ จง หมายถึง จง (กรมศิลปากร, 2548, น. 573)

⁴⁶ รำคาญดาลเดือด หมายถึง รบกวนบังเกิดความโกรธถึงขนาด (กรมศิลปากร, 2548, น. 589)

มาเป็นพระพุทธแล้วกระทำกริยา “อุตฺตปฺติ” ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ความหมายของคำว่า “ใน” แปรไปตามคุณสมบัติของกริยาวลีในประโยคนั้น ๆ ด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาหมวดคำและความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้เรื่องลักษณะภาษาไทยสมัยสุโขทัยได้ตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

- ชวนพิศ อัฐรัตน์. (2518). *การใช้คำและสำนวนในสมัยสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นworรณ พันธเมธา. (2558). *ไวยากรณ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพรัฐ เสน่ห์. (2556). *การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ “ด้วย”* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทกา พหลยุทธ. (2526). *การศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำบุพบทในสมัยสุโขทัย ยุครยา
กับสมัย ปัจจุบัน* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริศ ประมวล. (2563). เครือข่ายความหมาย ‘นอก’ ในภาษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 12(1), 189-212.
- เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์. (2533). หน่วยที่ 13: ความหมาย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
22311 ภาษาไทย 3* (น. 287). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจิตรน ภาณุพงศ์. (2532). *โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 10).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร (บรรณาธิการ). (2555). *พจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทย ฉบับพระยาเสถียร
(พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ศิลปากร, กรม. (2548). *ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ:
กรมศิลปากร.
- สรณ์ แอบเงิน. (2559). *หน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2544). *หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วลีวิภาค วากยสัมพันธ์
ฉันทลักษณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.